

*135 Years Pre-school Education in Bulgaria
135 години предучилищно образование в България*

ИНТЕРАКТИВНАТА ДЪСКА В ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРИ ДЕЦАТА ОТ ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Галина Георгиева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Настоящата статия описва интерактивната дъска като иновативно средство за педагогическо взаимодействие в детските градини, като се посочват най-общите предимства и недостатъци на този вид система на обучение за децата и педагозите.

Keywords: interactive whiteboard; pedagogical interaction; innovative educational system

Иновациите в ерата на информационните технологии оказват съществено влияние в сферата на образованието. Идеята за въвеждане на съвременни интерактивни методи на преподаване не е новост, но добива все по-значим смисъл за деца, учители и родители поради доказания им положителен ефект в процеса на обучение. В България интерактивната дъска постепенно започва да навлиза като иновативно средство за педагогическо взаимодействие не само в училищата, но и в детските градини. Настоящата статия има за цел да опише най-общо какво представлява този вид система на обучение, какви са предимствата, които предлага, и недостатъците, с които потребителят може да се сблъска.

Още в теорията на конструктивизма се подчертава ролята на специално организираната учебна среда, благодарение на която децата могат да усвоят определени знания и да получат стимул и желание за повече участие, като тук от съществено значение е подходът на самия учител (Ваева, 2009). Именно такъв вид умения могат да се развиват чрез интерактивната дъска – тя е инструмент, чрез който децата могат да си взаимодействат с понятията, съдържанието и контекста на урока/ситуацията, което прави такъв вид обучение ефективен педагогически подход в дългосрочен план.

Какво представлява интерактивната дъска?

Тя е част от интерактивна система за презентация, която включва също компютър и мултимедиен проектор. Действа като голям компютърен екран,

на който може да се пише и да се манипулира с обекти чрез докосване. Според технологията на приемане на сигнала се дели основно на три вида:

- *Touch/Smart-базирана дъска*: работата върху повърхността на екрана се осъществява с помощта на ръка;

- *Pen-базирана дъска*: използва се специално проектирана писалка или стилус;

- *преносима ултразвукова дъска*: състои се от преносима лента, която може да се инсталира върху стена или дъска, като върху нея се взаимодейства с електронна писалка.

На пазара в България вече има фирми, които са дистрибутори и на трите вида интерактивни системи. Въпросът на избор и на средства от страна на купувача може да се обсъди детайлно с подходящ консултант.

Основни предимства

1. Иновативно средство за обучение. Предвид по-неустойчивото внимание и нагледно-образния тип мислене при децата от предучилищна възраст обучението чрез интерактивна дъска, което успешно съчетава звук, картина и движение, е атрактивно за тях и съдейства за повишаването на интереса, педагогическото и техническото взаимодействие.

2. По-добра визуализация. Големият екран на дъската дава възможност за видимост от всички деца в групата. По този начин се осъществяват по-добра визуализация и обмен на информация. Също така възможността за уголемяване на избрани готови изображения пести време от страна на педагога за предварително изготвяне на илюстрации за фронтални демонстрации.

3. Готови разработки на примерни уроци/ситуации. Повечето фирми предлагат софтуерен пакет с такъв вид включени шаблони, които са в помощ на работата на учителя откъм добри идеи за презентация на учебното съдържание.

4. Атрактивно представяне на учебното съдържание в програмните системи. Чрез уголемяване на изображения от работните книжки с помощта на мултимедийния проектор част от задачите могат да се решават директно на интерактивната дъска, като се използва електронната писалка. Този подход е подходящ и по време на обяснение, както и в случай на затруднение при решаването на дадена задача. Демонстрацията на различни изображения, картини, песни, видеоклипове, както и обяснения на определени манипулативни дейности от учителя с помощта на проектора също се превръщат в предпочитани методи и похвати при представяне на определена информация.

5. Пестене на време. Интерактивната дъска съдържа множество функции, които улесняват значително работата на учителя както по отношение на пред-

варителната подготовка, така и в самия процес на взаимодействие с децата. Подборът и демонстрацията на картинки и изображения, които се прилагат основно във въвеждащата част на педагогическите ситуации за активиране на вниманието на децата, могат да изместят ръчното и по-трудоемко изработване на шаблони и модели от страна на учителя. По този начин за по-кратко време могат да се решат повече задачи.

6. Поставяне на детето в активна позиция. Детето може да демонстрира своите знания и умения в индивидуални, групови и фронтални ситуации на самата дъска. Има възможност за персонализиране на информация за всяко дете чрез снимка и лични данни, което съдейства за развиване на увереност и осъществяване на самоконтрол, дори саморефлексия. Различните функции и програми дават възможност на детето и за избор относно това, което иска да направи за разрешаването на даден проблем/задача.

7. Връзка с реални обекти. Безспорен факт е, че децата от предучилищна възраст имат необходимост да боравят с предмети, да манипулират с тях, да ги обследват, разглеждат и изследват по време на игри предвид тяхната фаза на развитие. Интерактивната дъска може успешно да активира вниманието в такъв тип дейности, като успоредно с тях на нея се извършват различни демонстрации, свързани с конкретния контекст.

8. Подобряване на техническите умения на деца и учители. Макар и на елементарно ниво, децата усвояват определени алгоритми на работа с компютърните техники и технологии, които могат да бъдат решаващи за тяхното развитие в началното училище. По отношение на учителите подобряването на техните дигитални умения е един непрекъснат процес на усъвършенстване, който им съдейства в това да улеснява работата им и да ги превърне в още по-добри преподаватели и творци.

9. Връзка с интернет. Едно от най-големите предимства в работата на учителя в XXI век е осигуреният достъп до интернет пространството, от което по всяко време може да се черпи необходимата за конкретна цел информация. За децата от предучилищна възраст това могат да бъдат картини, изображения, видеоклипове, филми, песни, демонстрации, занимателни задачи и т.н., които да се използват както за активиране на вниманието, така и като основно средство за обучение.

10. Пренос и съхраняване на данни. Комбинацията между компютър, мултимедия и проектор и интерактивна дъска дава възможност както за пренос, така и за съхраняване на всякакъв вид данни: личен профил на всяко дете от групата с цел проследяване на личностното му развитие, презентации на всякакъв тип уроци, снимки на картини и изображения, запис на проведени ситуации и т.н. Това е огромен ресурс от информация, до който се осигурява бърз достъп, благодарение на което се пести време, както и огромно количество хартия.

Недостатъци

1. Финансово скъп ресурс. Интерактивната система за презентация е скъпа и все още голяма част от детските градини не могат да осигурят такава за всички групи. Освен средствата за самата техника са необходими такива и за по-специалния курс на обучение, през който трябва да преминат учителите, за да усвоят съответните знания и умения за такъв тип преподаване.

2. Възникващи технически грешки и повреди. При работа с техника това е често срещан проблем, който в случая може да възпрепятства работата на педагога. По мнение на учители, които работят с интерактивна дъска, е необходим компютър с много добри параметри – мощен процесор, видеокарта, RAM, хард диск, за да не се забавят обменът и представянето на всякакъв тип информация предвид вниманието на децата, а това отново засяга финансовия аспект.

3. Натоварване на зрението. Не се препоръчва прекомерната употреба и работа с интерактивна дъска, понеже се натоварва зрението и това може да окаже негативно влияние чрез преумора или напрежение.

4. Не е заместител на реални обекти. Предвид нагледно-действеното и образно мислене на децата от предучилищна възраст не бива да се забравя, че развитието на сензориката взема превес в тази фаза на детското развитие, съответно предметно-манипулативните дейности трябва да са в основата на обучението по време на педагогическите ситуации. Интерактивната дъска може и трябва да се прилага като допълнително средство за активиране на детското внимание и мислене в такъв тип дейности.

Изследвания доказват, че прилагането на интерактивна дъска улеснява процеса на работа по учебните програми, ангажира вниманието на децата от цялата група, поддържа темпото на уроците и позволява по-леко и безпроблемно преминаване от една тема в друга (Drigas & Papanastasiou, 2014). Това я превръща в желано средство за социално обучение, имайки предвид огромните възможности, които предоставя за работа с децата, за тяхното насърчаване, учене и развитие. Развиването на значими ключови компетентности у децата – да учат активно, да си създават усещане за личностно постижение и самоконтрол, също е заложено като водеща идея в концепцията на иновативното педагогическо взаимодействие.

Интерактивната дъска придобива все по-голяма популярност в сферата на образованието в нашата страна. Предвид епохата на техниката и технологиите, в която живеем, е логично да започне да бъде желано и предпочитано средство за обучение и в детските градини. Чрез нея на децата не просто се представя информация, но също така те усвояват и добиват нови знания по атрактивен за възрастта си начин, което е съобразено с техния сензорен стадий на развитие, базиран на *усещанията, възприятията и представите*. Този вид интеракция е заложена от години в българското

предучилищно образование и се описва подробно в „Програма за възпитание на детето от 2- до 7-годишна възраст“ още през 1993 г. (Rusinova et al., 1993), като посочените в нея три условни степени на педагогическо взаимодействие *възприемане – изпробване – изразяване* са един вид еквивалент именно на компонентите на сензориката.

Пътят на представяне на информация и проследяване на нейното усвояване от страна на децата лежи в основата на педагогическата ситуация в детската градина. Нейните три основни момента – въвеждаща, основна и заключителна част, се доближават до теорията на Р. Гание, в която той описва девет етапа на инструктиране на учениците от страна на преподавателя (Gagne, 1985). Има специалисти, които смятат, че чрез интерактивната дъска успешно може да се следва този алгоритъм на взаимодействие с децата.

1. Грабване на вниманието.
2. Даване на информация за обектите.
3. Припомняне на вече усвоени знания.
4. Представяне на новата информация.
5. Осигуряване на насоки за учащите.
6. Насърчаване за и предизвикване на изпълнение.
7. Осъществяване на обратна връзка.
8. Оценка на работата.
9. Повишаване на уменията – да запомнят знанията и да ги превърнат в умения.

Един от факторите за качествено преподаване е умението на учителя да ръководи всички тези дейности, и то в рамките на една ситуация. Съвременните идеологии в предучилищното образование, в световен план, продължават да се основават на т.нар. учене чрез правене и поставяне на детето в центъра на педагогическото взаимодействие. Безспорно обаче човекът, който движи и ръководи целия процес на обучение, остава учителят. Във всяка ситуация той може да се прояви като истински творец и да се отличи със своето отношение към света. Големият брой деца, разнообразието на техните характери и честият дефицит на внимание са огромно предизвикателство за активиране на техния интерес. Интерактивната дъска не е заместител на учителя, но е иновативен инструмент, който успява да провокира детското мислене и предлага на педагозите безкрайно поле за изява. И би било прекрасно, ако в най-близко бъдеще тя замени традиционната дъска и в детските градини.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Baeva, M. (2009). *Konstruktivnata igrachka i igra v poznavatelnata opitnost na deteto*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [Баева, М. (2009).

Конструктивната играчка и игра в познавателната опитност на детето. София: Св. Климент Охридски].

Drigas, A. & Papanastasiou, G. (2014). Interactive White boards in preschool and primary education. *International journal of online engineering*, Vol. 10, 6. 58 – 62.

Gagne, R. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction (4th)*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Rusinova, E., Baeva, M., Gjurov, D., Gjurova, V. et al. (1993). *Programa za vuzpitanie na deteto ot dve do sedemgodishna vuzrast*. Sofia: Daniela Ubenova (1993) [Русинова, Е., Баева, М. Гюров, Д., Гюрова, В.] *Програма за възпитание на детето от две до седемгодишна възраст*. София: Даниела Убенова].

INTERACTIVE WHITEBOARD IN THE PEDAGOGICAL INTERACTION IN PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. The present article presents the interactive board as an innovative tool for pedagogical interaction in kindergartens, emphasizing the most general advantages and disadvantages of this kind of educational system for children and teachers.

✉ **Dr. Galina Georgieva, Assist. Prof.**

Faculty of Primary and Preschool Education

Sofia University

Sofia, Bulgaria

E-mail: galinag_bg@abv.bg